

Итоговый балл _____
подпись председателя жюриШифр Т-2**ОЧНЫЙ ТУР**
олимпиады «МагистриУм» для поступающих в магистратуру
ФГОУ ВО «Казанский (Приволжский) федеральный университет»Направление: Филология. Тюркология
2024-2025 учебный год

I. Приведите 5 примеров русских заимствований в тюркских языках и укажите какие фонетические, лексико-семантические и/или грамматические изменения они претерпели в тюркском(их) языке(ах). / Төрки телләргә рус теленнән кәргән 5 сүз языгыз, алар кичергән фонетик һәм/яки лексик-семантик һәм/яки грамматик үзгәрешләрне күрсәтегез. (За каждый пример по 2 балла; итого – 10 баллов.) Например: рус. скамья – в татарском языке эскәмия – протеза

Шмяна - шимна (протеза) изба - озба Оиск - Оиски (жигеза)
Бревно - бурина (жигеза) Шкаф - ашкар (жигеза)
Борода - буразна (жигеза)

II. Посмотрите примеры в таблице и укажите звуковые чередования в тюркских языках. / Таблицада бирелгән сүзләрне карагыз һәм төрки телләр телләрдәге аваз чиратлашуларны языгыз. (За каждое правильно указанное соответствие – 2 балла; итого – 10 баллов):

Татарский язык	тугыз	кер	эч	тел	теш	керфек
Казахский язык	тоғыз	кір	іш	тіл	тіш	кірпік
Турецкий язык	dokuz	gir	iç	dil	diş	kirpik
Азербайджанский язык	dokuz	gir	iç	dil	diş	kirpik

т~д ь~к ш~ф ғ~н
у~о е~і
п~н р~н е~
ж~и ж~і

III. Приведите 5 примеров из общетюркской лексики. Напишите о причинах их сходства в разных языках. / Гомумтөрки лексикага караган 5 мисал китерегез. Бу сүзләр уртаклыгына китергән сәбәпләр турында языгыз. (За каждый правильный ответ – 2 балла; итого 10 баллов):

1. Кашекең тәңи тозенешенә караган сүзләр - баш, аяк, күз, кул

2. Ашмамышкар - мин, син, ул, без һ.б.

3. Тавышлар курашышы - кон, нур, су, ай

4. Кайкан, түтешкәр, кош-корт асшыры - айгыр, башык, арыман, буре

5. Сакнаф - бер, иже, ач, дурт

IV. Найдите семантические соответствия между русскими пословицами и их эквивалентами в тюркских языках. Запомните, что имеются 2 лишних примера. / Рус мәкальләре белән төрки халыклар мәкальләре арасында мәгънәви тәңгәллекләр урнаштырыгыз. 2 артык мәкаль бирелгәнлеген истә тотыгыз. (Каждое правильное соответствие – 2 балла; итого – 10 баллов.)

	Пословицы на русском языке		Пословицы на тюркских языках
1.	Сытый голодного не поймет.	А	Maharetlik qollar 'ach qalmaydu. (уйгур.)
2.	Искусные руки голодными не останутся.	Б	Жылтырагандын баары алтын эмес. (киргиз.)
3.	Не всё то золото, что блестит.	В	Дуйнолук сел болсо да өрдөк ыйлабайт (уйгур.)
4.	Сапожник без сапог.	Г	Söz gümüşse sükut altın (тур.)
5.	У семи нянек дитя без глазу.	Д	Ач хәлен тук белмәс (тат)
		Е	Бўзчи белбоққа ёлчимас, кулол — мўндига. (узб.)
		Ж	Çox aşpazlar bulyonu korlayır. (азер.)

Ответ.

1	2	3	4	5
Д	А	Б	В	Ж

V. Напишите об орфографических принципах своего родного языка. Приведите примеры / Туган телегезнең офрографик принциплары турында языгыз. Фикерегезне мисаллар белән дәлиллегез. (10 баллов.)

Татар теле 5 орфографик принципка таяна.

I. Фонетик принцип - сүзгә кичек ишешкәү ишкәү языйз. Татар азыра төп принцип. (мә. кар, сандулаг, көн)

II. Морфологик принцип - төрле морфемаларның бәйләнешен саклап калу күрә тәртип.

Мә. эки - "э-ки" дип ишешкә, һәм эки + көй морфемалары кушылып асман сүз

Татар - "тоссуз" дип ишешкә, тос + соз

морфемалары кушылып асман. (Джамал ак Баттис).

T-2
спец.

1) Старик-прадедья кризис.

[illegible]

iv) График прикинул.

Суулар менен илээтүү жерлерде азыркы карат сактау.
Илээтүү жер менен карат суулар, илээтүү жерлер
негизин карат.

Мэ. Апертаиния, сержант, президент н.д.

v) Дуга g переносит z в z' и z' в z .

Ононим сүзүрмөсү бер-берсен аеру очен кумономо.
Оч почмак (сүзмөсү) - очмомак (ризок)
ак сакам (сүз тегис) - аксакам (зат)

III Бирем жваноз.

Намарастан Республикасоғ торжи телиср ким торжилинеср
изржи телиср сожили, устири буенча Россияг можили узж
буили телиср.

Истинно ясап хйтсак, торжи хомошморнон бунге кондре
мобиль болонного бер актан икхисари, сэтсн нси
мэднн бэйлнмннр ама уос. Икннч актан торн
орннн. ннн технотек дикннрзз зс куренз.

шарном тариха, мазмунга кини гононитик экинчиге
бурени коңдо доңокурени талонман.